
Projev rektora Univerzity Karlovy prof. Václava Hampla k výročí 17. listopadu

Projev rektora Univerzity Karlovy prof. Václava Hampla k výročí 17. listopadu

Universita Karlova je obcí profesorů a studentů. Tato skutečnost, evidentní už na původní pečeti naší alma mater, ovlivňuje již po 660 let život, výuku i vědecké a společenské vyzařování naší univerzitní obce. Dohlíží na to císař a král Karel IV. spolu s patronem české země i její university, svatým Václavem.

Na Karlově universitě patří od jejího založení až do dnes k jejím podstatným charakteristikám výuka formou odborného rozhovoru nebo přímo v podobě spolupráce nad tématy, k nimž se scházejí zainteresovaní starší partneři s mladšími kolegy a kdy cílem není jen rozšíření kompetence oněch mladších, nýbrž intelektuální zisk celého společenství a tedy také těch starších. Student – samozřejmě především diplomant nebo doktorand – je a principiálně musí být záminkou, inspirací a pomocníkem při formulování, ověření nebo prověření našich badatelských tezí či interpretací, při koncipování experimentů nebo výzkumných projektů. Práce na Karlově universitě by měla být jakousi permanentní vědeckou konferencí o závažných tématech. Tím se chceme lišit a lišíme od vysokých škol, které jen sdělují pravdy: my vědecké poznatky hledáme a ověřujeme ve společném úsilí s těmi studenty, kteří k nám přišli s vyšším cílem než jen co nejrychleji získat onu barevnou rouru s diplomem a hned prchat pryč k dalším kariérním metám.

Disertace a stále více i dobré magisterské práce celosvětově patří k badatelským výkonům s největším inovačním potenciálem, s nejvyšší přidanou hodnotou intelektuální práce. Není to jen tím, že se v nich zrcadlí studentská genialita, neopotřebovaná denním shonem universitního provozu a že úspěch je tu opravdu podmínkou přežití adepta. Je to přece zároveň výraz produktivity takovéto kooperace zkušených učitelských badatelů s invencí a energií nastupující generace. Universita ovšem není jen útočištěm vědy, ale také polem sociální zkušenosti, platformou vnitřní politiky akademické obce i stálého obhajování jejích postojů a posic vůči občanské i politické veřejnosti naší země i šíře Evropy a globálního a stále více globalizovaného světa. Studenti u nás dnes vládnou skoro polovinou hlasů v akademických senátech. Mají tedy velikou rozhodovací pravomoc a tím spíše i zodpovědnost za osud i další vývoj university. Ve světovém srovnání i v porovnání s ohlednutím se zpět do našich vlastních dějin je to unikátní postavení. Snad nikdy nebyla na Karlově universitě posice studentů tak silná jako ve dvou desetiletích od konce komunistické epochy. Stále rostoucí mezinárodní prestiž univerzity, evidentní jak ze silícího zájmu o spolupráci ze strany největších evropských a světových univerzit, tak dobrou a lepší se pozicí v mezinárodních srovnávacích žebříčcích univerzit, je svědectvím, že tato míra zapojení nejkreativnější a nejenergičtější části populace do řízení je životaschopným modelem.

Jistě, studenti coby dynamický, rozevlátý, pro novoty snadno zahořivší živel, který nejde udržet v mezích striktně akademické půdy a vědecké řehole, mnohdy hráli ve vnitřních dějinách university velmi významnou roli – někdy kladnou, někdy z dnešního hlediska ale i zápornou. Připomeňme studentské radikály doby husitské reformace a revoluce, revolucionáře z roku 1848, ale i bojovné české i německé demonstranty v nacionálních střetech konce 19. století nebo později nadšené agitátory nových zítřků po roce 1945 a zejména po roce 1948. I ti však většinou později vystřízlivěli z opojení a splatili universitě to, co jí z mládí zůstávali dlužní.

Právě proto, že studenti představují onu živější a mnohdy i výbušnější část akademické obce (tím ovšem nechci prohlásit profesory a docenty za veřejně nezajímavé flegmatiky), trvale zůstávají nejsilnějším poutem, které spojuje někdy až příliš tichý svět univerzitních laboratoří, klášterní ticho studoven a knihoven či šumu tržišť vzdálený diskurs teoretických seminářů s každodenním vřením české politické scény a se zájmy široké veřejnosti.

Nemusíme se při této úvaze omezovat na jubilea, která si dnes slavnostně připomínáme: Bylo to ovšem jistě odhodlané demonstrativní vystoupení českých studentů v říjnu 1939, kdy právě studenti nejsilněji připomněli české společnosti, že nacistickou okupaci nelze jen trpně snášet. A hned za to také trpce zaplatili. Bylo to pak obdobně nadšené vystoupení pražských studentů k padesátému výročí 17. listopadu, které připomnělo české společnosti, že režim, který tehdy vládl, není mravný, nýbrž že jde o násilnickou a všechna občanská práva dupající diktaturu. Studenti tehdy byli tím prvkem, který rozpohyboval spící společnost pozdního socialismu k vystoupení, které do základů změnilo situaci v celé zemi. Strana, zodpovědná za tehdejší marasmus, má dnes přímou pokračovatelku, a ta se po dvou dekadách znovu dostává k exekutivní moci, byť zatím „jen“ na krajské úrovni. V tomto kontextu je skoro ironií, že ve stejné době jsou vážně diskutovány návrhy razantně omezit roli studentů v řízení univerzit právě ve prospěch – kromě jiného – krajských politických představitelů.

Studenti byli vždy schopni pružně reagovat na témata doby a vyjadřovat se k nim způsobem, které oslovovaly českou veřejnost nejen v mezích obvyklé politické dikce, nýbrž i pestrou obrazností například majálesových průvodů nebo happeningů. To byl případ roku 1956, kdy studenti naší university reagovali na oficiální přiznání existence kultu osobnosti

tím, že kult vzpomínali a ironisovali v majálesovém průvodu. To byl případ i majálesů 60. let, které za konfliktů se státní mocí postupně přerostly do silného a tematicky košatého studentského hnutí roku 1968. Tehdy studenti ukázali, že jim jde o demokratickou a moderní universitu v demokratické a moderní společnosti. Byl to poukaz místy recesistický, místy ultraradikální, místy bezmezně sebeobětavý. To všechno patří k tradici studentského angažmá na Universitě Karlově. Studenti naší university dnes velmi dobře vědí, co potřebují: zajímavé, komunikativní a kompetentní prostředí pro studium a pro prvá vykročení na pole výzkumu a vzdělané kreativní práce. Chtějí mít otevřenou cestu k moderní vědě a k profesionální kvalifikaci, která je postaví tam, kde v mezinárodním srovnání stojí celá naše universita: na čelné posice světové vědy, na špičku české vědecké a vzdělávací pyramidy, na cestu, vedoucí pro ty nadané, pracovité a vytrvalé k nejzajímavějším kariérám a pracovištím dnešní doby: od vědeckých ústavů přes politické a diplomatické posty až po ty nejatraktivnější kliniky nebo třeba po nejnáročnější mise pomoci a dobré vůle ve vzdálených koutech světa – i tam nacházíme naše absolventy. Proto se letos tak jednoznačně postavili za zachování našich universitních nemocnic, proto ale také každý rok vyrážejí na zkušenou do celého světa a přinášejí pak doklady o tom, že se neztratili, nýbrž že v něm uspěli, a zpětně přispívají k rozvíjení mezinárodního charakteru naší Alma mater.

Student Karlovy university, skutečný student naší alma mater, vždy byl - a je i dnes - člověk s vizí, s kultivovaným odborným zájmem a se schopností svoji vizi uskutečnit. Naše akademická obec k tomu studentům vytváří nosné prostředí, kvalifikované zázemí i zkušený korektiv. 660 let společného úsilí, společné cesty a cenných, často tvrdě zaplacených odborných i občanských zkušeností našich předchůdců nás zavazuje tyto kvality dále kultivovat: „...non sordidi lucri causa, sed ad veritas propagetur“!